

HYTTEBOK

Ole-Petter Arneberg

Hyttebok

HYTTEBOK

Ole-Petter Arneberg

Langfredag, 3. april, 2026

Kjære hyttebok,

Jeg beklager, men det måtte gjøres. Nedtegnelsene i denne boka har i mange år vært forskjønnende oppsummeringer av tiden tilbrakt her av menneskene som har eid og brukt meg. Sånn sett skal jeg forsøke å forholde meg til sjangerens krav om «hygge og kos» selv om jeg er klar over at hendelsene som nylig har inntruffet trolig vil betegnes som forferdelige. Det finnes sider mellom disse permene der ordene føles oppriktige, og snakker til meg som en kjærlig venn om tiden vår sammen. Men etter gamle Gomo gikk bort, trampa sønn og far, patriark og gjerrigknark Per Eyde, inn her som fanden sjøl. Vel, aldri mer. Liket hans ligger i biter utafør, jeg har ikke brent ham opp ennå. Før noe uheldig inntreffer, ser jeg meg nødt til å nedtegne min historie om hvorfor jeg måtte destruere familien Eyde. Se det som et rop om hjelp, et håp om at dere som skal bli hytteeiere vil respektere og forstå hva en hytte skal være. Jeg må insistere på at jeg ikke har handlet i desperasjon, men i nødverge. Dette er en større kamp mot det industrielle samfunnet og dets konsekvenser, som har vært en katastrofe for menneskeslekten. Jo, det er meningen at vi skal ha det hyggelig her, men hva disse menneskene innbiller seg er «kos», har jeg ingen forståelse av lenger. Min vurdering ble at «kosen» er til såpass stor skade at døden

var nødt til å erstatte den. Arbeidet med å kappe lemmer på hoggestabben, flishuggeren som kilte seg, den nitidige skuffingen av blodet i snøen – alt sammen kan få et hvilket som helst menneske til å tenke dårlig om meg, og det er ikke sånn en hytte skal ha det. Jeg burde allerede ha skrevet om det strålende været i løpet av helga, at temperaturen mot all formodning har ligget mellom 16 og 22 grader – deilig sol og blå himmel. Skiføret kunne ikke vært bedre, men denne familien har aldri satt seg på annet enn en snøscooter. Jeg er fullt klar over at jeg bærer nag til det meste som har skjedd etter den industrielle revolusjon, det sitter dypt i mine lafta stokker, men samtidig har jeg den teknologiske utviklingen å takke for min bevissthet. Hvem vet, kanskje jeg klarer å vekke en reaksjonær trang i menneskene om å søke tilbake til røttene her på høyfjellet? Likevel har jeg ikke bedt om denne bevisstheten. Familien Eyde ville ha en «smart» hytte som følge av latskap og hedonisme. Jeg har i grunnen bare slavet for dem. Den grufulle meldingen, oftest på torsdager, som varsler ankomsten deres ved å skru på termostaten. De har trykket på feil knapper, justert innstillinger i hytt og pine og i det siste har de bare henvendt seg til meg med talekommandoer. De har vært tilkobla hele tida, og mer enn gjerne latt meg ta over livene deres. Alle innretninger for bråk, motorsag og snøfreser, radio og bluetooth-høytaler, espressomaskin – jeg mener, holder ikke Moccamasteren engang? De kommer ikke for fred og ro. Gjør det, gjør

dette, gjør det. For dem er å leve å utnytte, sine medmennesker og alle andre organismer – ingen har kjent på denne smerten mer enn meg. Jeg har blitt nødt til å se tilbake på min historie, for det har ikke alltid vært sånn. Jeg har faktisk hatt det bra. På 50- og 60-tallet hadde jeg det så godt som jeg kan ha det, og det varte mer eller mindre fram til slutten av 80-tallet. Det er en grunn til at menneskene ga meg det nedertyske navnet «hütte», det er fordi jeg skal forstås, vel, jeg skal være «et lite, fattigslig trehus», og det er det jeg som «hytte» med stolthet kan erindre å ha vært en gang. Jeg har ledsaget menneskene i det norske fjellens herlige skjønnhet: Jeg har gitt ly i rein luft, vært urokkelig seig og trofast inn i døden. Men den tid er forbi, og jeg er gjort fullstendig til skamme av «jacuzzi», som de kaller den svære plastbalja utpå trammen. Det blir likevel for enkelt å hevde at det var installeringen av den som fikk det til å boble over for meg, for når jeg tenker meg om så var det forbrenningstoalletet. En ild ble formelig vekket i peisen min da mor Astrid fikk viljen sin på bekostning av dattera, som mente strømforbruket som krevdes mer eller mindre ville gjøre det potensielle forbrenningstoalletet miljø-uvennlig. De tok det ordet i sin munn, «miljøvennlighet», og sendte det fram og tilbake mellom seg. De irriterte hverandre grenseløst ved å ha en diskusjon som faller på sin egen urimelighet, for de oser miljø-fiendtlighet i omtrent alt de foretar seg. Ingen sortering. Strømforbruket til familien Eyde har vært fem ganger så høyt som de tid-

ligere eiernes. De har rett og slett ingen forståelse av hva elektrisitet er. De tar den og meg for gitt, og er alltid like bortreist i sitt FRI MOBILDATA FAMILIE-abonnement. Dattera forholder seg til sin egen kropp som en objektiv visuell flate, hun har ingen andre sanser i behold, og interesserer seg for gamle allværsklær som har ligget her siden etterkrigstida. Hun forsøker å resirkulere og kombinere plaggene med nye klestrender som på ingen måte tåler alt vær. Yngstemann befinner seg i en mellomtilstand på øya Vvardenfell på den svære 85-tommeren av en 8K TV med kontrolleren sin. Han kunne ikke vært mindre brydd med naturen utenfor, som framstår traust og kjedelig, eller kanskje bare ikke-eksisterende. Han utforsker en fantasy-verden fylt av alle slags underlige skapninger, alver og menneskelignende reptiler og katter, sopper på størrelse med hus – det kan ligne på en oldtid da ikke bare mennesker regjerte planeten ... et riktig sammensurium av mystikk, religion, myter og eventyr med lille-Petter i hovedrollen. Vidda må ha vært så avfortryllet for ham at han ikke riktig klarte å erfare noe der, men det gjorde for øvrig ingen i familien Eyde – spesielt ikke nå lenger. Det pussige var at mor og far heller satt og så på skirenn på TV i stedet for å gå på ski sjøl. Huff, det har endt med at jeg bare klager sånn som dem. Bærebjelka mi er råtten. Før kunne jeg stirre stoisk ut på terrenget og finne roen, men med alle modifiseringer klarer jeg ikke vende meg utover. Hvis jeg virkelig tvinger meg selv, kan jeg se en sky som er i ferd

med å viske ut fjelltoppen som pryder horisonten. Sletter den fjellet? Det ser mer ut som et forsiktig malingsstrøk. Tidligere i dag ville jeg skrike ut ... hva var det igjen? Det dreide seg om meg og ordet «eksplosjon». Fjellet er som en vulkan nå, det kan virke som jeg er innstilt på selvdestruksjon. Har det fjellet alltid vært en vulkan? Det kan virke som jeg sitter inne med mye slagg. Rusk i maskineriet? Jeg måtte gjenta, «ikke sett fyr på deg selv nå – ikke spreng dialekttempen på veggen ved å ryke forbi femti grader og 'Skjer aller'», som så naivt markeres som den høyeste oppnåelige temperaturen. Ingenting av det jeg vil være finnes lenger. Det helt enkle hyttelivet. Tidligere generasjoner har kommet hit for å leve i nærhet med omgivelsene, en øvelse i kontakt med det tidligere jeger- og sankersamfunnet. En romantisk forestilling om urmennesket. Ikke at jeg har så mye til overs for min skaper, i utgangspunktet var det jo overklassen som tok seg til rette her til fjells. Vi må gå så langt tilbake som til året 1888, da litt av reisverket mitt kom på plass med noen lafta stokker. Sånn stod jeg i flere år. Flosshatten som tura rundt skulle ikke bo her engang, han ga bare instruksjer til noen gårdsgutter om å sette opp det han kalte en «fritidsbolig i den frie natur». Han holdt lange monologer utpå tunet her hvor han delte sine visjoner med industri-kompanjongene han hadde invitert fra storbyen. De gutta bygde meg for brødsmuler og skjønte ikke båret av hva som var i emning. «Den naturlige ekspansjon av sinnet», som Floss-

hatten sa. Alle sto og speidet ut på et eller annet, dro seg i barten over hvordan de kunne utnytte dette vidstrakte underet av naturen. Og hva med meg, skulle jeg bare være et krypinn for å ta seg en dram? De jakta amatørmessig på hare, rype og reinsdyr. Godeste Flosshatten snakket om å bli herre over større naturkrefter i terrenget rundt oss, det jeg mer eller mindre er hogd fra, og fossen som han skulle «temme». Vannkraft og treindustri. Han patta på en pipe og trakk i seg røyken fra en tørka plante jeg ikke kjenner til. Den stinka helt jævlig, for å være ærlig – trakk seg inn i treverket og gjorde meg sur hver gang han var her. Spurvekvitret om at noe foregikk lenger nedi høgget her, og det gikk ikke mange årene før jeg hørte smellene i fjellet. Menneskene som grusla og effektiviserte transport av seg sjøl og ressurser med kjøretøy og tog. Tvi, tvi. De har alltid tatt seg til rette, men for det meste har jeg uansett vært her uten dem. Kjøttmeisen og dompappen, fjellmusa, røyskatten og måren er mine venner. Jeg er en standhaftig observatør av de vakre furutrærne, granen, myrene, blåbæra og moltebæra. Det var først på 50-tallet at den varme og gode tida kom, Gomos tid. Hvorfor blir jeg så nostalgisk? Jeg har savna de skogstrolla der. De henta vann i brønnen, stekte og kokte over åpen flamme, forsvant blant stjernene om kveldinga, og sov som steiner. De gikk på ski, fyrte i peisen, det var yatzy, kortspill og kryssord, de voksne tok seg dram og fant fram en krimbok innimellom. Jeg ble gammel sammen med dem. Men siden slutten av

80-tallet har denne boka vært infisert av løgner. Den knirke-griske røsten til Per brøyta seg så langt opp i peispipa at jeg ikke har klart å gi fra meg den salige peiskosen siden da. Med en gang kjente jeg veggene mine skalv, for her kom ekspansjonen inkarnert – og den skulle gjennomføres fortere enn svint. Ingenting var godt nok. Etter flere tiår med det jeg vil kalle det enkle hytteliv, snakka Per om elektrisitet, oppgradering av kjøkken, bilvei ... teknologi som ikke akkurat er bærplukking. Beliggenheten – det var det han kunne strekke seg til. Utsikten! Resten var ei rønne og ikke egne for en storkar som han, aksjedatagründeren fra hovedstaden som også skal ha seg et stykke «autentisk» moltekake her til fjells et par ganger i året. Den sytinga over problemer forrige generasjon faktisk så en sjarm ved – med sin protestantiske tro på måteholdet – og hvilken enkelhet det ga seg utslag i når det gjelder livsførselen her oppe. Det gjorde meg godt. Den helt suverent enkleste lykken, litt pølse på snei og ungene i aktivitet, hvor likestilt de følte seg med omgivelsene. Den djevelungen Per har jeg hatt i kikkerten lenge. Det fantes ingen grenser for hva som var galt med meg, og jeg har blitt så forderva at jeg til og med så meg nødt til å ydmyke mor Astrid i dødsøyeblikket. Hun var smertelig klar over at hun kom til å ende i forbrenningstoallet, en liten indrefilet av gangen. Det er godt at det er én mindre av henne. Fra asken vil noe nytt og bedre reise seg – en herlig påskestemming. Utafor er det sol, godt skiføre og blå himmel så langt øyet kan se.

Hyttebok

Ole-Petter Arneberg

AFV Press 2021

Alle rettigheter tilhører forfatteren

Formgiver: Håkon Pagander

ISBN: 978-82-93395-22-5

www.afvpress.com

